

Na dwoje babka wróżyła

Koniec języka za przewodnika

Śmiech to zdrowie

KSIEGA PRZYSŁÓW I POWIEDZEŃ

CO NA PIERNIK DO WIATRAKA?

KSIEGA PRZYSŁÓW I POWIEDZEŃ

Wybór i opracowanie:
Joanna Rutkowska-Marchewka

Ilustracje:
Maciej Maćkowiak

Redakcja:
Robert Chamczyk

Korekta:
Tomasz Łabonarski

Projekt okładki i opracowanie graficzne wnętrza, skład,
przygotowanie do druku: Jolanta Ugorowska

Copyright © Wydawnictwo SBM Sp. z o.o., Warszawa 2020

Copyright © for the illustrations by Wydawnictwo SBM Sp. z o.o., 2020

Wydanie 2022
Wydrukowano w Polsce

Wydawnictwo SBM Sp. z o.o.
ul. Sułkowskiego 2/2
01-602 Warszawa

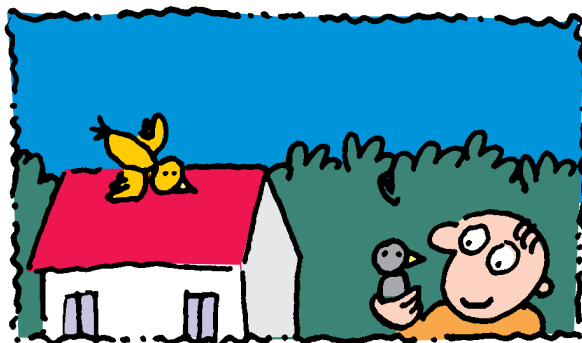
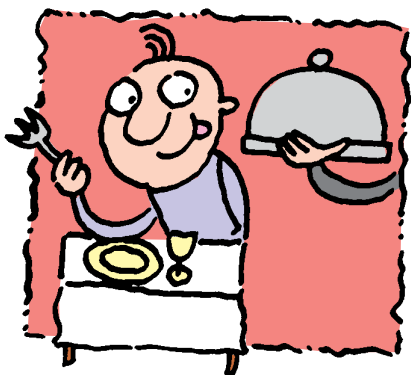
www.WYDAWNICTWO-SBM.pl

Wstęp

Powiedzenia i przysłowia towarzyszą nam na co dzień, choć często nie zdajemy sobie z tego sprawy. Tworzą nieodłączny element naszego języka. Co sprawia, że są one wyjątkowe? Otóż nie należy ich rozumieć dosłownie. Mówiąc, że ktoś „ma wilczy apetyt”, wcale nie myślimy o wilku, który ma apetyt, lecz o bardzo dużym apetycie. Gdy mówimy: „nie szata ozdobi człowieka”, mamy na myśli to, że nie należy oceniać ludzi po stroju czy wyglądzie, lecz po charakterze i uczynkach.

Polskie przysłowia i powiedzenia powstawały zwykle bardzo dawno. Często zawierają prawdy i mądrości ludowe. Dlatego też niekiedy opisują one dawne realia z życia wsi, np. „Nie miała baba kłopotu, kupiła sobie prosię”. Takie przysłowia jak np. „Diabeł nie śpi” czy „Krowa, która dużo ryczy, mało mleka daje” stanowią z kolei skarbnicę wiedzy na temat ludzkich wierzeń, przesądów i lęków. Od najdawniejszych czasów ludzie próbowali zrozumieć i przewidzieć różne zjawiska przyrody, stąd też w języku polskim mnóstwo jest przysłów odnoszących się do pogody, np. „Od świętej Anki zimne wieczory i ranki”. Najważniejszą jednak zaletą przysłów i powiedzeń jest to, że mimo lat, które upłynęły od ich powstania, są nadal aktualne.

W książce wydzielono dwie części: przysłowia i powiedzenia oraz związki frazeologiczne, które pochodzą z Biblii i mitologii. Oprócz znaczenia każdego z powiedzeń, zamieszczono również ich przystępne objaśnienia. Bywa, że w niektórych przysłowiach lub powiedzeniach znajdują się trudniejsze wyrazy. Zostały one wyjaśnione w przypisach znajdujących się na tej samej stronie.

A

Aby poznać człowieka, trzeba beczkę soli z nim zjeść – człowiekowi należy zaufać, jeśli sprawdzi się on w wielu trudnych sytuacjach.

Ani widu, ani słyhu – brak jakichś wiadomości o kimś lub o czymś.

Ani mnie to ziębi, ani grzeje – coś jest komuś obojętne.

Apetyt rośnie w miarę jedzenia – im więcej człowiek ma, tym jeszcze więcej chce posiadać.

B

Baba z wozu, koniom lżej – o sytuacji, w której pozbycie się kogoś lub czegoś przynosi ulgę.

Bać się własnego cienia – bać się wszystkiego, nawet czegoś, co jest zupełnie niegroźne; być bardzo lęklwym.

Barbara po wodzie, Boże Narodzenie po lodzie – jeśli pada w imieniny Barbary (4.12), to święta będą śnieżne i mroźne.

Bądź tu mądry i pisz wiersze – wyrażenie oznaczające bezradność w jakiejś sytuacji lub niezrozumienie jakiegoś problemu.

Bardziej słowo zaboli niż rana – słowem, np. plotką, można kogoś bardzo skrzywdzić.

Bez grosza nie będzie dukata – żeby zdobyć bogactwo, należy szanować każdy grosz.

DUKAT – złota moneta używana w Europie do XIX w.

Bez pracy nie ma kołaczy – trzeba pracować, żeby coś osiągnąć.

KOŁACZ – pszenny placek

Bez przyczyny nie ma winy – wina jest zawsze, jeśli popełni się coś złego.

Bieda biedę goni – trudne, długo trwające czasy.

Biedny jak mysz kościelna – bardzo biedny.

Biednemu zawsze wiatr w oczy – biednego spotykają same niepowodzenia; trudno mu cokolwiek osiągnąć.

Błędów nie robi ten, kto nic nie robi – jest większe prawdopodobieństwo popełnienia błędów, kiedy się dużo pracuje.